

MAKTAB O'QUVCHILARINI KASB-HUNARGA YO'NALTIRISH MUAMMOSI.

Ibragimova Maryamhon G'ulomovna

QDU.Tehnologik ta'lim va kutubhonashunoslik

kafedrasi v.bdotsenti

ibragimovamaryamxon1@gmail.com

Rahmatova Shirinxon Qodirjon qizi

QDU talabasi

Abstract: This article analyzes from a psychological point of view the importance of students' interests in guiding them towards a career. In addition, the purpose of vocational psychodiagnostics is explained.

Keywords: interest, profession, family, research, individual, teacher, analysis, education, problem, activity.

Аннотация: В статье с психологической точки зрения анализируется значение интересов студентов в их профессиональной ориентации. Также раскрывается цель профессиональной психодиагностики.

Ключевые слова: интерес, профессия, семья, исследование, личность, учитель, анализ, образование, проблема, деятельность.

Annotatsiya: Ushbu maqolada o'quvchilarni kasbga yo'naltirishda birinchi ularning qiziqishlari muhim ekanligi psixologik nuqtayi nazardan tahlil qilingan. Qolaversa kasb psixodiagnostikaning maqsadi tushuntirilgan.

Kalit so'zlar: qiziqish, kasb, oila, tadqiqot, shaxs, pedagog, tahlil, tarbiya, muammo, faoliyat.

O'quvchilarni kelajak hayot rejalari va kelajakda egallamoqchi bo'lgan kasblari bilan tanishtirishdan avval ulardagi mavjud mavjga, qiziqishga, nafosat va nafis tuyg'ularga, irodaviy sifatlarga, ideal maqsadlarga intilishga alohida e'tibor berish zarur. O'quvchilarni ruhiyati va ma'naviyatiga to'g'ri yo'l topish orqali uning fe'l-atvoriga o'rnatilgan xislatlarida ayrim o'zgarishlar vujudga keltirish imkoniyati tug'iladi. Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev "Yoshlarning bo'sh vaqti-dushmanning ish vaqti" degan hikmatli iborasini juda ko'p ishlatadi. Bundan ma'no shuki, yoshlarni o'zlarining qiziqtirgan kasbga to'g'ri yo'naltirish ularning kelajagini porloq qiladi. Ota-ona, yaqin qarindoshlarining mas'ulligini oshiradi. Bugungi kun pedagogiga qo'yiladigan talab shuki, "Yomon o'quvchi bo'lmaydi, ularning qiziqitira olmagan yomon o'qituvchi bo'ladi". Yurtboshimizning ushbu so'zlari pedagogdan juda katta mahorat, bilim va qobiliyat talab qiladi. Har bir o'quvchini xarakter xususiyatidan, qiziqishidan, imkoniyatidan, bilimidan kelib chiqib, uni kasbga to'g'ri yo'naltirsa, u albatta jamiyatda o'z o'rnini topadi. Kasbiy qiziqishlarni o'rganish psixologiyada juda ko'p ilmiy tadqiqotlar mavzusi sifatida o'rganilgan va amaliy tahlil qilingan. Ma'lumki, shaxsning barcha qobiliyatlari uning qiziqishlarining qay darajada shakllanganiga bog'liq holda rivojlanadi. Shu nuqtai nazardan o'quvchilar kasbiy qiziqishlari ularning ehtiyojlari, kelib chiqishi,

kasblar haqida qanchalik ma'lumotlarga egaligi, kelajak orzulari bilan bog'liq bo'ladi.

Inson o'z ehtiyojlarini eng avvalo oziq – ovqat, boshpana, kiyim – kechaklarga bo'lgan ehtiyojlarni qondirishdan boshlagan. Keyinchalik yangi sivilizatsiyalar paydo bo'lgach, ya'ni insoniyat madaniyatlashib borgan sari o'z ehtiyojlariga kerak bo'lgan maxsulotlarni ishlab chiqara boshlagan. Bular eng avvalo shu sohadagi kasb egalarini paydo bo'lishiga va jamiyatni shu maxsulotlarga bo'lgan ehtiyojini qondirishga intilishlarni paydo qilgan. Jamiyat rivojlana borgan sari yangi kasblar paydo bo'lgan va rivojlanib borgan. Insonlar esa yaxshi yashashga intilganlar. Buning uchun kasb tanlaganlar, tajriba oshirganlar va bilimlarni to'plaganlar. Kasb – inson ish faoliyatining ma'lum tajriba, tayyorgarlik talab etadigan faoliyat turi, sohasi, hunardir. Ba'zi bir olimlar kasb - bu inson ijtimoiy-iqtisodiy faoliyati turi bo'lib, moliyaviy to'qlik yoki yetishmovchilik uning natijasidir deb aytsalar, yana boshqa guruh mutaxassislar "kasb" tushunchasiga insonning bilim darajasi, dunyoqarashi va boshqa shunga o'xshash omillarga bog'liq holda o'z o'zini realizatsiya qilish jarayoni sifatida qaraydilar.

Maktab o'quvchilarini kasb-hunarga yo'llash – bu yoshlarni o'z qiziqishi, iqtidori va bozor ehtiyojlariga mos ravishda kasb tanlashga yo'naltirish jarayonidir. Afsuski, bu yo'nalishda hali ham muammolar mavjud. Quyida ushbu muammolar va ularning yechimlari haqida batafsil to'xtalamiz.

Asosiy muammolar:

1. Kasb tanlash bo'yicha yetarli ma'lumotning yo'qligi

Ko'plab o'quvchilar va ularning ota-onalari zamonaviy kasblar haqida to'liq ma'lumotga ega emas. Natijada, o'quvchilar tasodifiy yoki an'anaviy kasblarni tanlaydilar, bu esa kelajakda qoniqarsiz natijaga olib kelishi mumkin.

2. Kasb-hunar maktablariga nisbatan past qiziqish

O'quvchilarning aksariyati oliy ta'limga intiladi, ammo bu yo'ldan bormaganlar uchun kasb-hunar kollejlari yetarli darajada jozibali ko'rinmaydi.

3. Amaliyot imkoniyatlarining kamligi

Kasbga yo'naltirilgan ta'limda amaliyot muhim rol o'ynaydi. Aksariyat o'quvchilarda real ishlab chiqarish muhitida tajriba orttirish imkoniyati cheklangan.

4. Ustozlar va mutaxassislar yetishmovchiligi

Ko'plab maktablarda kasb tanlash bo'yicha psixologlar yoki yo'l-yo'riq ko'rsatuvchi mutaxassislar yetishmaydi. Bu esa o'quvchining o'zini anglash va to'g'ri qaror qabul qilishiga to'sqinlik qiladi.

5. Bozor talablariga mos kelmaydigan yo'naltirish

Ko'pincha kasb tanlashda mehnat bozori ehtiyojlari inobatga olinmaydi. Bu esa yoshlarning ishsiz qolish xavfini oshiradi.

Yechim yo'llari:

1. Kasbga yo'naltirish tizimini kuchaytirish

Maktablarda maxsus darslar yoki treninglar tashkil etilib, o'quvchilarga turli sohalar haqida amaliy ma'lumot berilishi kerak.

2. Kasbiy diagnostika testlarini joriy qilish

O'quvchilarning qiziqishlari, qobiliyatlari va xarakteriga mos ravishda testlar orqali yo'naltirish samarali bo'ladi.

3. Ishlab chiqarish korxonalari bilan hamkorlik

Mahalliy korxonalar bilan hamkorlikda stajirovka, ekskursiya va seminarlar tashkil etish o‘quvchilarda real kasb hayoti haqida tushuncha hosil qiladi.

4. Kasbiy motivatsiyani kuchaytirish

Kasb egalari bilan uchrashuvlar, muvaffaqiyatli shaxslar haqidagi hikoyalar orqali o‘quvchilarda motivatsiya oshiriladi.

5. Ota-onalarni jalb etish

Kasb tanlashda ota-onalar muhim rol o‘ynaydi. Ular uchun seminarlar, maslahat kunlari tashkil etilishi lozim

Xulosa:

Maktab o‘quvchilarini kasb-hunarga to‘g‘ri yo‘naltirish – bu nafaqat ta‘lim tizimi, balki butun jamiyat oldidagi dolzarb vazifadir. To‘g‘ri tashkil etilgan kasbga yo‘naltirish tizimi orqali biz bilimli, malakali va bozor talabiga mos kadrlar yetishtirishga erishamiz. Shu tariqa yoshlarimiz o‘z salohiyatini to‘liq ro‘yobga chiqarish imkoniyatiga ega bo‘ladi.

Adabiyotlar:

1. Gulomovna, I. M. (2022). INNOVATIVE ACTIVITY IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS AND ITS EFFECT ON THE QUALITY OF

2. Ibragimova, M., & Gulomovna, I. M. (2023). Development of Small Business and Private Entrepreneurial Activity Through Vocational Direction. *Journal of Research in Innovative Teaching and Inclusive Learning*, 1(1), 41-43.

3. Мариям, И. (2018). НАПРАВЛЕНИЕ МОЛОДЕЖИ К ПРОФЕССИОНАЛЬНОМУ ОБРАЗОВАНИЮ. *Актуальные научные исследования в современном мире*, (5-6), 29-31.

4. Ibragimova, M. G. (2022). O ‘RTA UMUMTA’LIM MAKTABLARIDA KASB-HUNARGA YO ‘NALTIRISH. *PEDAGOGS jurnali*, 4(1), 174-182.

5. Ибрагимова, М. (2016). РОЛЬ ВНЕУРОЧНЫХ ЗАНЯТИЙ. *Ученый XXI века*, (10).

6. Gulomovna, I. M. (2022). IN ORGANIZING A CIRCLE TRAINING USING INTERACTIVE METHODS.

7. Ибрагимова, М. Г. (2011). Факторы морально-нравственного ориентирования учащихся профессиональных колледжей на предпринимательскую деятельность. *Молодой ученый*, (12-2), 99-101.

8. Ибрагимова, М., Усмонова, М., & Юсуфходжаева, Ф. (2022). This article discusses the idea that preparing students for work at the current stage of education is one of the most important issues in the education and upbringing of the younger generation. *Texnologik ta’limni innovatsion tashkil etish. Obshchestvo i innovatsii*, 3(5/S), 153-157.

9. Gulomovna, I. M., & Sobirovna, U. M. (2022). IMPROVING THE FIELD OF PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF PEDAGOGICAL PERSONNEL IN THE SPECIALTY OF TECHNOLOGICAL EDUCATION IN UZBEKISTAN. *International Journal of Early Childhood Special Education*, 14(7).

10. Gulomovna, I. M., & Sobirovna, U. M. (2022). IMPROVING THE FIELD OF PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF PEDAGOGICAL PERSONNEL IN

THE SPECIALTY OF TECHNOLOGICAL EDUCATION IN UZBEKISTAN. *International Journal of Early Childhood Special Education*, 14(7).

11. G'ulomovna, I. M. (2022). PRIORITY DIRECTIONS OF THE SCIENCE OF PROFESSIONAL GUIDELINES.

12. G'ulomovna, I. M. (2022). FORMATION OF PROFESSIONAL SKILLS IN THE PROCESS OF TECHNOLOGICAL EDUCATION. *Open Access Repository*, 9(11), 143-146.

13. Ибрагимова, М. Г. (2019). НОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ШИТЬЯ В ТРУДОВОМ ОБУЧЕНИИ. *Актуальные научные исследования в современном мире*, (2-5), 113-116.

14. Ibragimova, M. G. (2022). METHODS OF INVENTING YOUNG PEOPLE TO ENTREPRENEURSHIP THROUGH INTERACTIVE METHODS. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 10(2), 45-48.

15. G'ulomovna, I. M. (2022). FORMATION OF PROFESSIONAL SKILLS IN THE PROCESS OF TECHNOLOGICAL EDUCATION. *Open Access Repository*, 9(11), 143-146.

16. G'ulomovna, I. M. (2022). Innovative activity in educational institutions and its effect on the quality of education. *Open Access Repository*, 9(11), 138-142.

17. Maryam, I., & Mukhlisa, U. The Use of Interactive Methods in the Orientation of Students to Entrepreneurial Activity. *JournalNX*, 7(03), 223-226.